

Bebábozódott szerelmese

Nem maga a báb, hanem a színész és tárgy közötti áramkör érdekelt igazán – mondja a bábművészet egyik világnagyságaként ismert Josef Krofta, aki a Szentivánéji álmodot rendezte a Budapest Bábszínházban.

Szemere Katalin

Büntetésből lett bábrendező a cseh Josef Krofta. A prágai rádióban dolgozott, de az 1968-as forradalom után – akárcsak a többi helyi média alkalmazottjának – nem ajánlottak feltűnően sok állást. Krofta egyetlen lehetősége a bábszínház maradt. Bár képzőművészeti főiskolai, majd rendezői végzettségének semmi köze nem volt a bábokhoz, de ebbe is szépen beletanult. A kicsikhez mindenestre annyi köze volt, hogy gyermekműsorokat rendezett a rádióban. Azóta is bennük gondolkodik legszívesebben, a fiatalokat sokkal nyitottabbnak, nem udvariaskodónak tartja. Ha unják a műsort, beszélgetni kezdenek, míg a felnőttek vigyázásban ülnek, esetleg a szünetben hazamennek. De legtöbbször – a szokás kedvéért – megvárják az előadás végét, még ha halálosan unatkoznak is. A felnőttek túl földhöz ragadtak, tele vannak berögzült szokásokkal, de a gyerekeket még nem szabályozták agyon, a fantáziájukra sokkal jobban lehet alapozni, és ezért „elbíráják” az erősebb metaforákat is – állítja a rendező.

A Hradec Králové-i Drak bábszínház rendezőjeként Krofta kísérletezhetett ki saját bábtechnikáját. Ez nem a hagyományos paravános, kesztyűs, pálcás, marionettes játé-

Inkább élőszínházi előadás a budapesti Szentivánéji, mint báb Fotó: Sopronyi Gyula

ból áll. Leginkább az a fontos, hogy milyen kapcsolat, áramkör alakulhat ki színész és valamilyen tárgy, akár egy darab anyag között. Hófehérke és a hét törpe történetét például úgy játszották el a Krofta rendezte Hogyan játszanak az apukák? című improvizációban, hogy három pár gumicsizmás lábra védőszemüveget raktak térdmagasságban. A hetedik törpe a bányában maradt – meséli Balogh Géza rendező, aki a cseh direktor és a dramaturg Milošlav Klíma változatát magyarra ültette át Arany-, Eörsi- és Nádasdy-fordítások felhasználásával.

– Mitől izgalmas négyszer ugyanaz a darab? – kérdezem Kroftát, aki a Drakban, Lengyelországban, egy norvég iskolában is megrendezte a Szentivánéjit. – Ó, mindegyik más. Itt, Budapesten az erotikán, a szerelmeseken van a hangsúly. Hissen az eredeti, háromórás darabban mindenki szeretkezik. Lengyelországban hippiközegbe helyeztem a történetet. A színpad kis Woodstock volt, és Janis Joplin zenéje szólt, a marihuánától boldog mosollyal az arcokon álmodták a történeteket. Higgye el, Shakespeare olyan erős író, hogy a darabjában rengeteg lehetőség van.

Sokkal inkább élőszínházi előadás a budapesti Szentivánéji, mint báb, ezt nem is tagadja a rendező. Bár általában a mágikus éjszakákon a tárgyak szoktak megelevenedni, itt a szerelmesek változnak bábbá, a színészek karikatúráivá. A báb szerelmese hol fél-fél pár biciklihez kötve, hol golfütőtartóból bújnak elő. Míg Oberonnak kétméteres fallosza a „báb”, amely egyébként hol mikrofon, hol sál, hol bilincs. Ugyanígy több szereppel bír Puck körtemuzsikája is.

Többször állítják, nem volt nehéz hangot találni a rendezővel még azoknak sem, akik egy sóz

sem beszélnek angolul. (Mind- ehhez összesen két magyar kifejezést hozott magával Krofta: viszontlátásra és kezicsókolom.) Két-három hét alatt teljesen összezsizsolódott a főként fiatalokból álló csapattal. Bár erős koncepcióval érkezett, felmérte a színészek képességeit, és például Puckot Ellinger Edinához, Oberont az egyetemi hallgató Gémes Antoshoz, Titániát Radics Ritához alakította. Kereste, mi lehet nekik igazi kihívás.

Krofta úgy véli: ennek a darabnak nincs mély filozófiája, egyszerű komédia. Üzenetét helyett most is a könnyed játékot választotta.